

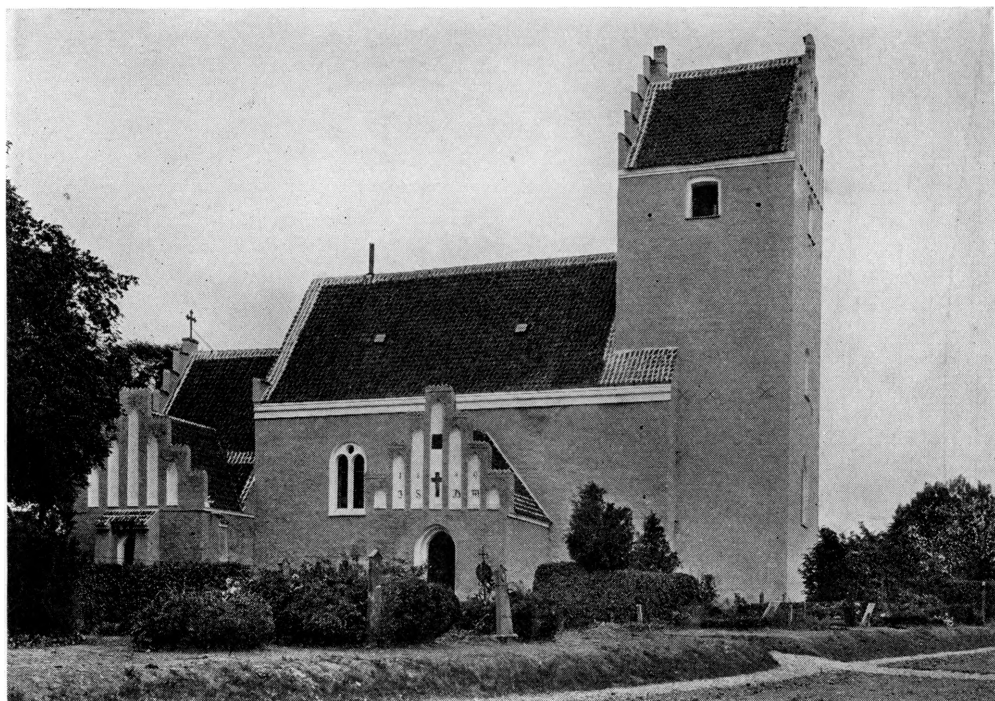

Fig. 1. Tjæreby. Ydre, set fra Nordvest.

H. M. 1913

TJÆREBY KIRKE

VESTER FLAKKEBJERG HEBBED

Kirken, der (1759) siges at være indviet til S. Nicolaus, tilhørte i Middelalderen Næstved Kloster. Den omtales allerede 1135 blandt Klostergodset¹. Kirkens Byggefond (»fabrica«) blev betænkt med Godsgaver 1333 (Niels Hak af Tystofte), 1340 (Niels Grubbe af Vidskøl),² 1382 (Olaf Grubbe af Eskilstorp), 1400 (Anders Olufsen Saltensee af Tystofte)³. Kirken nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 med elleve Ploves Land og svarede da 2 Mark⁴. Axel Arenfeldt til Basnæs fik 15. Febr. 1629 kgl. Skøde paa Jus patronatus (sml. Prædikestolens Indskrift S. 931)⁵, og Kirken tilhørte derefter dette Gods, indtil den overgik til Selveje 1. Jan. 1911.

Kirken ligger paa en flad Højning i den nordre Udkant af Byen. Kirkegaarden er stærkt udvidet, o. 1850 mod Nord og 1912—13 mod Vest. I det sydøstre Hjørne er der bevaret et Stykke af en Munkestensmur i Krydsforbandt fra 1500'erne. Her findes i Østmuren en Køreport og Sidelaage af samme Materiale med falsede Fladbuer, den første med tre Kamtakker. Resten af Indhegningen er ny.

Bygningen bestaar af romansk Skib og Kor med fire sentmiddelalderlige Tilbygninger: et Vesttaarn, et Kapel paa Skibets Nordside, et Vaabenhus paa dets Sydside og et Sakristi paa Korets Nordside.

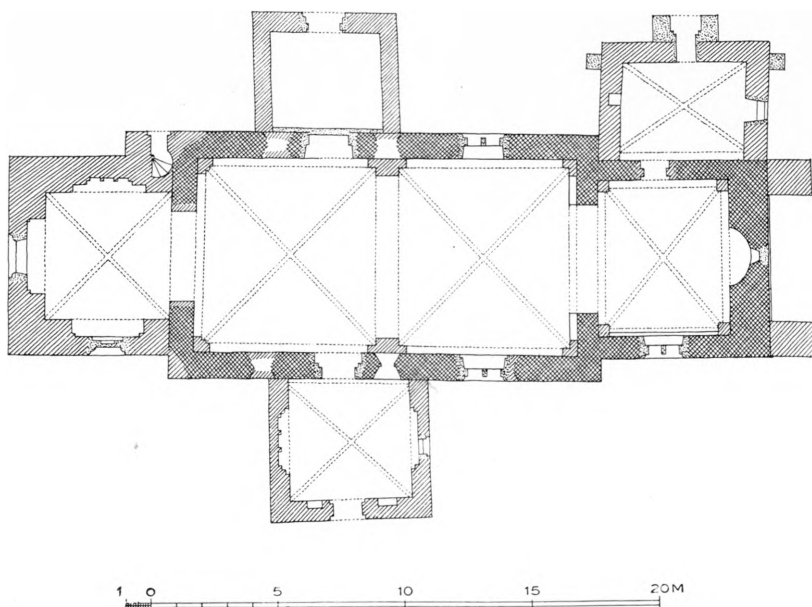

Fig. 2. Tjæreby. Plan. 1:300. Maalt af Arne Nystrom 1931.

Den romanske Kirkes overmaade høje Mure er opført af *Kamp* og *Fraadsten* mellem hinanden uden regelmæssige Skifter, og vistnok med Fraadstens Kvadre paa Hjørnerne. Koret har Skraakantsokkel, ligeledes af Fraadsten. Murene synes fra Begyndelsen at være pudsede baade ud- og indvendig. Skibets romanske Murhøjde har været næsten 9 m, idet den moderne pudsede Gesims vistnok dækker 50—70 cm af den gamle Mur; Terrænet har oprindelig ligget 70 cm lavere end nu. I Korets Østvæg er der udsparet en i Grundplan næsten halvrund Alterniche, der ikke viser sig som Apsis udefra. I Alternichens Bund er der et lille, rundbuet, nu tilmuret Vindue, og et større Nordvindue skimtes paa Korets Væg. Skibet har i hver Langmur haft tre Vinduer, hvoraf de to Par er kendelige; af det østligste Par var Nordvinduet endnu bevaret 1840 (Fig. 3). Sydsidens midterste Vindue staar utilmuret mod Vaabenhusets Loft, 205 × 105 cm, sat af Munkesten, formodentlig ved en romansk Ommuring; det er i Lysningen 52 cm bredt og har Buetoppen o. 110 cm under Overkanten af den romanske Mur. De andre Vinduer er vistnok af Fraadsten. De oprindelige Døre er begge afløst af brede, falsede, fladbuede eller fladrundbuede. Den meget høje Korbue er senere udmuret med en noget lavere Spidsbue; det oprindelige Stik, bygget af o. 40 cm lange Fraadsten, ses fra Korets Loft, idet Korhvælvet dækker det øverste af Buen. Ingen romanske Gavle er bevaret.

Gotiske Omdannelser og Udvidelser. Meget tidligt, senest i Tiden 1300—1350, har Kirken faaet indbygget Krydshvælv, eet i Koret, to i Skibet, med Hel-

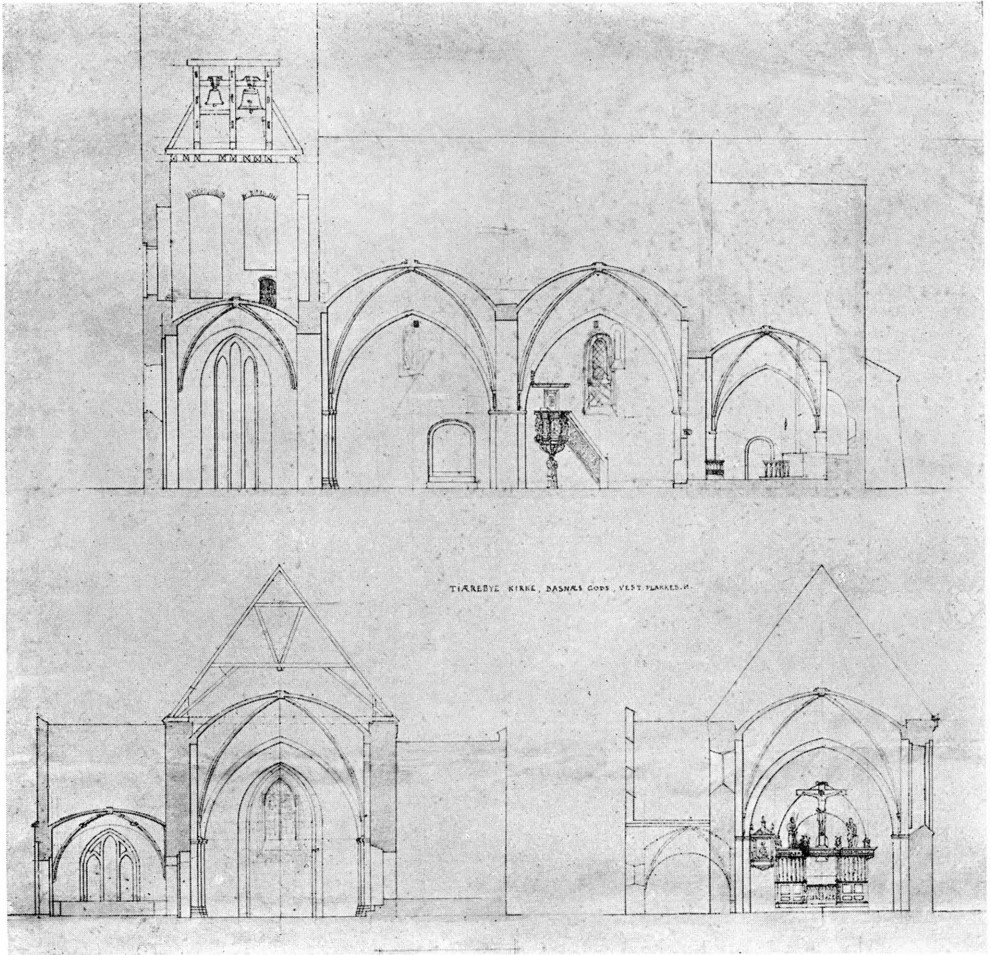

Fig. 3. Tjæreby. Snit, o. 1:300. Maalt af A. Winstrup 1840. Foroven Længdesnit, set mod Nord, forneden Tværnsnit set mod Vest og mod Øst.

stens Kapper overvejende muret af Bindere i gennemløbende Skifter, paa Oversiden med Karakter af et noget toppet Kuppelhvælv svagt indskaaret over Ribberne. Gjordbuen i Skibet er tre Sten bred og spidsbuet som de Helstens Skjoldbuer. Hvælvingerne hviler paa Piller med Helstens Hjørnefals, hvori de retkantede Halvstens Ribber løber af paa Dværgsøjler, der i Koret som Kapitæl har en simpel Ring, medens de i Skibet har Trapezkapitæler og bæres af Konsoller formede som Mandehoveder. Hvælvingspillerne har højsiddende Kragbaand, i Koret tre Skifter høje med en karnislignende Profil, foroven en Gesims med skraa eller hulet Underkant, forneden en afrundet Underkant (sml. Ørslev S. 898); i Skibet er Kragbaandet kun to Skifter højt og enklere profileret, blot med en skraat afskaaret Underkant. I Slutningen af Middelalderen er Korgavlen afstivet ved et Par Støttepiller af Munkesten.

De sentmiddelalderlige Tilbygninger er alle af Munkesten. *Taarnet* er meget anseligt, med tre usædvanlig høje Stokværk. Taarnrummet har en oprindelig Halvstens Krydshvælving uden Skjoldbuer; Halvstens Overribber med Trinsten. Ind mod Skibet er der muret en meget høj Spidsbue i den tilsyneladende helt ombyggede Gavlmur. Til de andre Sider slanke, spidsbuede Spareblændinger gaaende ned til Gulvet og med en Fals i Bunden. Mod Syd og Vest findes i Blændingerne store, spidsbuede Vinduer, hvis udvendige False har skraat afskaarne Hjørner; Sydvinduet er nu tilmuret, det vestre omdannet. Den nordre Spareblænding har i Stedet for et Vindue en Stavværksblænding med tre sammenkoblede Spidsbuer, hvis Halvstens Mellemstave gaar helt til Gulvet (Fig. 3). Det samtidige Trappetaarn, hvis Halvtag ligger i Flugt med Skibets, er af almindelig sengotisk Karakter med fladbuede Døre. Mellemstokværket har i Vest et fladbuget Vindue, udvendig med Fals og affaset i Buen. Alle fire Indermure har Spareblændinger, en enkelt spidsbuget i Vest og Syd, to fladbuede i Nord og Øst. I den ene af de østre er der en fladbuget Dør til Skibets Loft. I dette Stokværk findes to Lag gennemgaaende, radialt stillede Bomhuller, der har baaret et Hængestillads. Klokkestokværket har mod Syd, Vest og Nord et enkelt, fladbuget Glamlul med udvendig Fals, mod Øst to lignende uden Fals. Gavlene er begge nitakkede og har syv spidsbuede Højblændinger.

Vaabenhuset er omtrent samtidigt med Taarnet og som dette bygget i ret rig og pyntelig Sengotik. Det har fladbuget Dør i spidsbuget Spejl. Taggavlen er ommuret i ny Tid, men af de tilbageværende Rester kan skønnes, at den har haft fem Højblændinger, tvillingdelte af smalle Mellemstave. Det Indre har oprindelig Krydshvælving, Ribberne er Kvartstens forneden, Halvstens foroven og har Tværsten og lille Topkvadrat. I Væggene Blændinger: i Syd-væggen en fladbuget paa hver Side af Døren, i Øst og Vest en stor, falset Spidsbueblænding, den østre med nyt Vindue, den vestre med en Stavværksblænding som en trekoblet Spidsbue (Fig. 3), lignende den i Taarnet, men fladere.

Nordkapellet Gavl har syv Kamtakker og syv spidsbuede Højblændinger. Det dækkes indvendig af en fladrundbuget Tøndehvælving, der er ny ligesom den spidsbuede Dør mod Nord. Ind til Skibet fører en nu tilmuret, fladrundbuget, falset Dør. Kapellet er i 1849 indrettet til Gravkapel for Ejere af Basnæs.

Sakristiet har syvtaakket Gavl med aftrappede Højblændinger. Ny Dørportal og Vindue og svære, nye Støttepiller ved Hjørnerne. I Østmuren spores et spidsbuget Stik, vistnok fra Spejlet over et fladbuget Vindue. Det Indre har oprindeligt Krydshvælv uden Overribber; i Vestvæggen en fladbuget Gemmeniche; rundbuget Dør til Koret, falset ind mod dette, og mod Sakristiet siddende i en fladbuget Blænding.

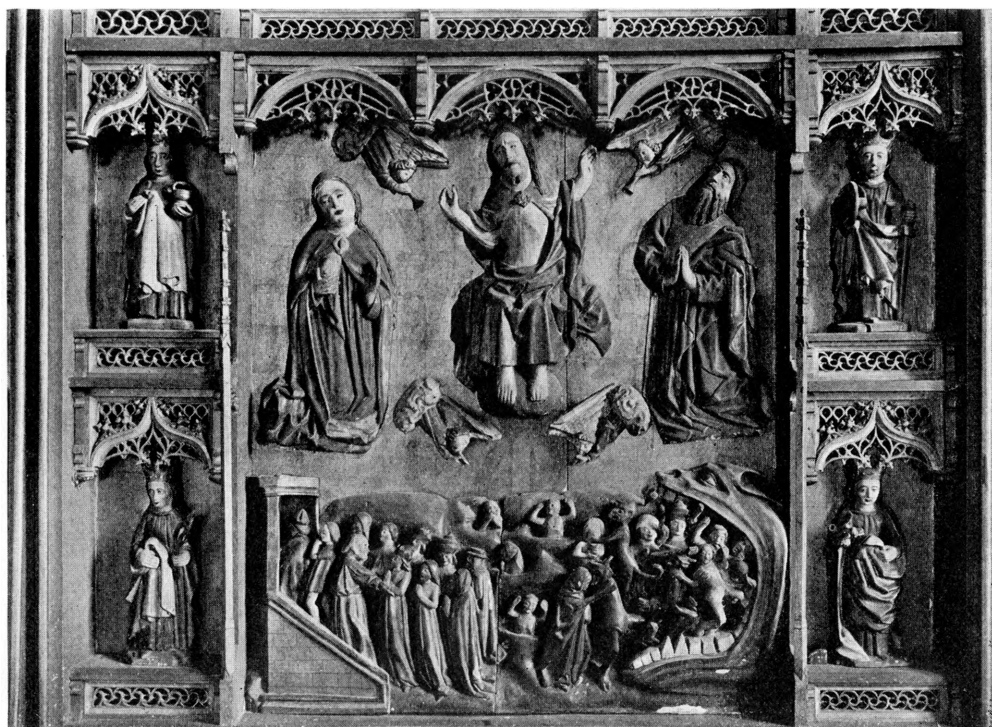

Fig. 4. Tjæreby. Altertavlens Midtfelt (S. 928).

Wp. H. 1931

Fig. 5. Tjæreby. Altertavlens Fodstykke (S. 928).

V. H. 1931

Tagværkerne er fra nyere Tid; dog har Taarnet gammelt Tagværk af Eg med bladede Forbindelser; nyere Skraastivere.

Skib og Kor har i 1840'erne faaet nye, store Stavværksvinduer og nye, pudsede Gesimser. Begge Østgavle er ommurede, og større Partier af Murværket er skalmurede med smaa Sten, saaledes Vaabenshusets Vestside og Taarnets Sydside.

Kirken staar nu gulkalket med hvide Blændinger og Gesimser; Tagene har Vingetegl.

†*Glasmalerier.* I Kirkens Vinduer fandtes (1756) tre glasmalede Adels-Vaaben: Krafse, Lunge (Jesper Krafse, til Basnæs, og Hustru Karen Lunge, død før 1496) og Saltensee (til Tystofte, Hovedgaard i Sognet)⁶.

KALKMALERIER

I 1925 fremdroges i Skibets Østhælv Rester af Kalkmalerier fra 1300'erne, som atter overhvidtedes. Midt i Østkappen: den Korsfæstede med Maria og Johannes ved den nordre, en Engel ved den søndre Side og under den sidste en Biskop (Fig. 6). Iøvrigt Vækstmotiver over Buetoppene og forskellige Mønstre paa og ved Ribberne. Farverne: grønt, rødbrunt, gulbrunt og Mønje⁷.

INVENTAR

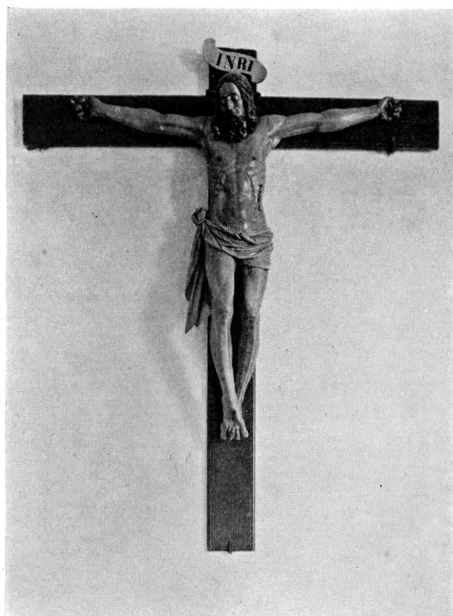
Alterbordet er nyt, med muret Fodstykke for Tavlen, men iøvrigt af Brædder.

Altartavle, trefløjet, sengotisk, fra o. 1480, af Næstved »Apostelhus-Mesteren«⁸. Midtskabet tredeles ved gotiske Søjler og har i hver af de to smalle Sidefelter tre over hinanden anbragte Enkeltfigurer: velsignende Biskop, S. Elisabeth, S. Dorothea, Biskop med Bog og Stav, S. Katharina og S. Margaretha. Det tværdelte Midtfelt har foroven en reliefskaaret Fremstilling af Maria Himmelkroning og forneden i det større Felt (Fig. 4) en Dommedagsscene: Kristus, Jomfru Maria og Johannes Døberen, fire basunblæsende Engle, de salige og de fordømte. I Sidefløjenes tolv smalle Rum er Figurer af Apostlene med Attributter. Alle Felterne har foroven Kølbuer med gennembrudt gotisk Stavværk. Predellaen, der er noget yngre end Tavlen, fra o. 1525, har under en gennembrudt gotisk Bladranke Figurer forestillende tretten Nødhjælpere (Fig. 5). Tavlen er stærkt omdannet i 1844; alle Rammer er nye; det tredelte Topstykke, med en Krucifiksgruppe, er nyt; men i Topstykket er desuden anbragt to Figurer, S. Kristoffer og S. Jørgen med Dragen, oprindelig hørende hjemme i Predellaens Nødhjælper-Række⁹. Den brogede Staffering og Forgyldningen stammer i Hovedsagen ogsaa fra 1844. Tavlen blev 1909 istandsat

P. N. 1925

Fig. 6. Tjæreby. Kalkmaleri i Skibets østlige Hvælv (S. 928).

V. H. 1931

Fig. 7. Tjæreby. Korbuekrucifiks (S. 930).

H. M. 1913

Fig. 8. Tjæreby. Font og Fad (S. 930).

C. A. J. 1907

Fig. 9. Tjæreby. Prædikestol 1629 (S. 930).

af Nationalmuseet; manglende Dele blev tilsat og Farverne rensed¹⁰. Hele Tavlen er gengivet i Beckett: *Altertavler*. Pl. XXXII.

†*Sidealtertavle*. 1759 fandtes en S. Nikolaj Figur i et lukket Skab med Indskrift: »Nicolaus amicus Dei« (»Nikolaus, Guds Ven«)¹¹.

Altersølv. *Kalk*, 21 cm høj, af kbh. Prøvesølv 1711, med rund Fodplade, rundt Skaft, rund Knop; paa Bægeret er graveret: »Tierebye Kirkis Kalk« omgivet af to Palmegrene, et Alliance-Vaaben samt: »PE SAM Anno 1711«, henvisende til Kirkens Ejer, Landsdommer Poul Eggers og Hustru Sofie Amalie Moth; Mestermærke for David Buur 1708 (Olrik 123). *Disk* med samme Indskrifter og Vaaben; samme Mestermærke. *Oblatæske*, af kbh. Prøvesølv 1748, oval; kraftig profileret; hvælvet Laag; staaende paa fire Fødder. Graveret Vægtangivelse: »No 1. W 14 $\frac{1}{16}$ Lod«; Mestermærke for Jens Schow (Olrik 302). *Sølvkande*, »skjænket til Tiærebye Kirke af J. B. Scavenius til Basnæs 1847«. *Sygekalk*, af kbh. Prøvesølv 1724, 13,5 cm høj; rund Fod med riflet Kant; riflet Knop; paa Kummen graveret: »Jørgen ArenFeld« [til Basnæs 1647—76] og hans Vaaben; paa Foden: »Ao 1724 fornyet af Herr General Lieutenant Lorens de Boyssset«. Vinbeholder med Oblatskrueprop. Disk; alt med Mestermærke for Jens Christensen 1722 (Olrik 228).

Alterstager (Fig. 10) fra 1691, 58 cm høje, kraftigt profilerede, paa tre fladtrykte Kuglefødder; paa Balusterskaftet er fastgjort et malmstøbt Skjold med Vaaben og Bogstaver henvisende til Basnæs' Ejer: Christian Bielke og Hustru Wibeke Juel, samt Aarstallet 1691.

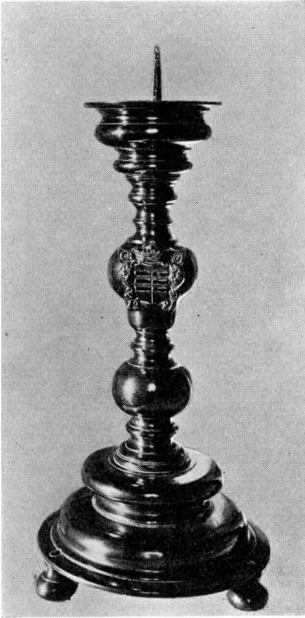
Font (Fig. 8), af Granit, romansk, af een Sten. Om den cylindriske Kumme, 74 cm i Tv., løber foroven en Tovsnoning, medens Siderne ved lodrette Baand er delt i trekantet afsluttede Portalfelter. Mellem Kumme og Fod en meget svær Tovsnoning.

Fad (Fig. 8), Tv. 65 cm, af sydtysk Arbejde o. 1550, med Relief af Bebudelsen omgivet af en dobbelt Majuskelring og Hind- og Hund-Frise mellem Træer; paa Randen samme Frise og Fabrikationsstempel: R S¹².

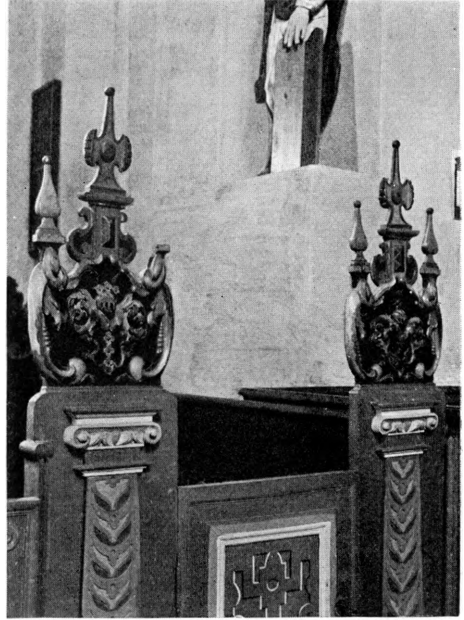
Paa †*Korgitter* (sml. Fig. 3), nedtaget 1842 (Kaldsbog), var anbragt en Krucifiksgruppe og fire Topstykker, som endnu er bevaret i Kirken.

Korbuekrucifiks (Fig. 7), fra o. 1650. Figuren, o. 190 cm høj, hænger i næsten vandrette Arme; Hovedet hælder mod højre; Benene har fremadbøjede Knæ. To *Sidefigurer*: Moses og Johannes Døberen, 108—112 cm høje. Krucifikset hænger paa Skibets Nordvæg; Figurerne er anbragt paa Triumfvæggen. Ny-modens Oliemaling. De fire *Topstykker* har reliefskaarne Alliancevaaben med Kirkeejeren Axel Arenfeldts (1590—1647) og Hustru Marie Ulfeldts (1619—94) fire Aner. Topstykkerne er ophængt paa Skibets Vægge.

Prædikestol (Fig. 9), i Sen-Renaissance, fra 1629, staaende ved Skibets Nordvæg. De fem Fag deles ved Figurer af Kristus og Evangelisterne og har i

V. H. 1931

Fig. 10. Tjæreby. Alterstage 1691
(S. 930).

H. M. 1913

Fig. 11. Tjæreby. Herskabsstol
(S. 932).

Storfelterne, indenfor rundbuede Portaler med Kasetteværk, reliefskaarne Fremstillinger: Kristi Fødsel (? dækket af Muren), Kristi Daab, Nadveren, Korsdragningen og Opstandelsen. De nedre Smalfelter deles ved Krumknægte med Diademhoveder og adskilles fra Storfelterne ved en meget kraftig Gesimsliste, hvis Underside har reliefskaaret Kasetteværk. De øvre Smalfelter deles ved Kerbukrænægte og krones af en fremspringende Gesims med Bruskornamentik og Masker i Relief. Stolen hviler paa en af fire Volutbøjler dannet Underbaldakin, som bæres af en fritstaaende Figur: Aron i ypperstepræstelig Dragt med Røgelsekar. Malet Indskrift i øvre og nedre Smalfelter paa Dansk og Latin. Ny Opgang. Firsidet Rygskjold med rundbuet, kasetteværksprydet Portalramme omkring en malet Versalindskrift: »*Flagrante bello horrendo inter Christianum 4, Daniæ et Norveg: regem et Romanorum imperatorem, jus patronatus hujus templi a regia majestate accepit vir nobilis Accilius Arnfelt de Bassnes; annoq(ue) pacis facta 1629 suggestum hoc in Dei gloriam erigi curavit*« (»Da den skrækkelige Krig rasede mellem Christian 4., Danmarks og Norges Konge, og det romerske Riges Kejser, modtog Adelsmanden Axel Arenfelt til Basnæs Patronatsretten til denne Kirke af kongelig Majestæt og i det Aar, da Freden blev sluttet, 1629 lod han denne Prædikestol rejse til Guds Ære«); derefter tilføjet: »*Anno 1844 JB Scavenius hanc ædem in Dei gloriam restaurari curavit*« (»i Aaret 1844 lod J. B. Scavenius denne Bygning istandsætte til Guds Ære«). Samtidig Himmel med tre reliefskaarne Topstyk-

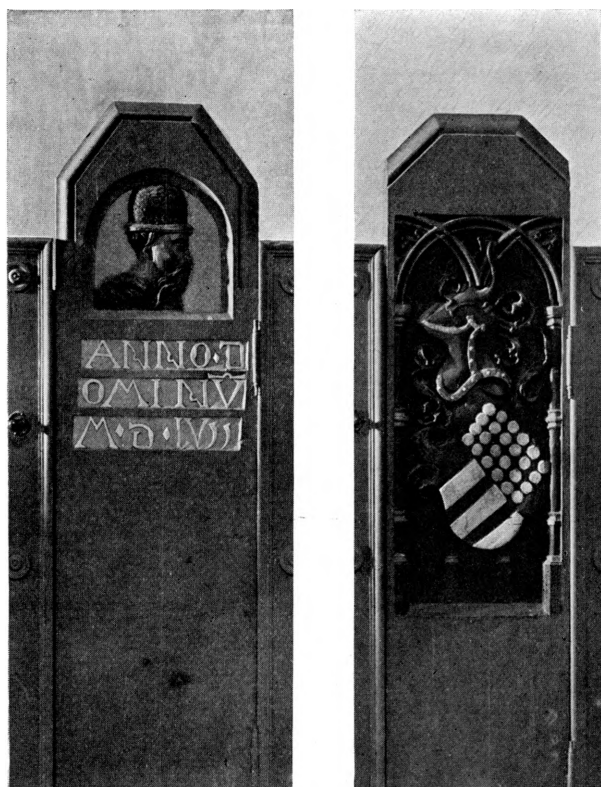

Fig. 12. Tjæreby. Stolestadegavle (S. 932).

reliefskaaret Ungrenaissance-Mandshoved og derunder en Indskrift med Versaler: »Anno Domini(m) MDLVII« (»I Herrens Aar 1557«).

Degnestolen har paa Forsiden tre nedre Højfyldinger og tre øvre Smalfyldinger indenfor to joniske Pilastre; Rygpanelet har tre høje, rundbuede Portalfyldinger. Paa Døren staar med Versaler: »Aar 1615 da blev denne Stol giort hos Niels Olufsen i Lunby oc blev indset den 9 November«(!). Stolen er noget omdannet i 1840'erne.

Herskabsstolene, fra o. 1630, har paa Gavlene joniske Pilastre og kronet af bruskbarokke Topstykker med udskaarne Vaaben: Arenfeldt og Marsvin (mod Nord; Fig. 11), Ulfeldt og Brockenhuus (mod Syd); sml. Prædikestolens Himmel.

Lysekroner. 1) Lille Krone med tolv Lysearme, kronede af Fugle; atten Prydarme, endende i Klokker; Hængekugle; foroven Dobbeltørn og fire vingeformede Rokoko-Ornamenter.

2) Lille Krone, af lignende Form, men enklere, med tolv Lysearme; seks Prydarme; foroven Ørn.

Klokker. 1) 1632. Versaler mellem Buefrise og Akantusbladfrise: »Aus dem Feier bin ich geflossen, Felix Fuchs hat mich gosen, Anno 1632«; paa Siden

ker med Vaaben: Marsvin, Ulfeldt, Brockenhuus (Arenfeldts mødrene, og hans Hustrus fædrene og mødrene) samt to Topstykker med Engle med Lidelsesredskaber. Ny, broget Staffering; Reliefkerne staar i renset Eg med lidt Guld; Feltet mod Væggen er i blankt Træ.

Stoleværket, fra 1840'erne, har tresidet afsluttede Gavle, hvori Cirkelfelter med Trekløver eller Fiskeblære. Dørene har enkle, firkantede Fyldinger.

Fra det ældre Stoleværk stammer to *Gavle* (Fig. 12)¹³, den ene, fra o. 1525, har et Krafse-Vaaben indenfor et tredelt gotisk Bueslag; den anden, fra 1557, har i et halvrundt fordybet Felt et

Arenfeldts Vaaben med Omskrift: »Axell Arnfeldt«. Tvm. 100 cm. — Klokken siges (1755) at have hængt i et Taarn paa Basnæs, men blev flyttet til Kirken o. 1740, da den ene Klokke her, som bar Hilleborg Billes Navn, blev ubrugelig.

2) 1721. Tvm. 86 cm. Versaler mellem Bladværksfriser: »Gloria in excelsis Deo. Me fecit Friderich Holtzmann Hafniæ«. Paa Siden:

Her hænger jeg igien til Herrens ævig Ære
Som faldt der mine Been mig ikke kunde bære
Jeg klinger ey for mig, men kun for Tiære By.
Tack General Boyssset der lod mig støbe nye.

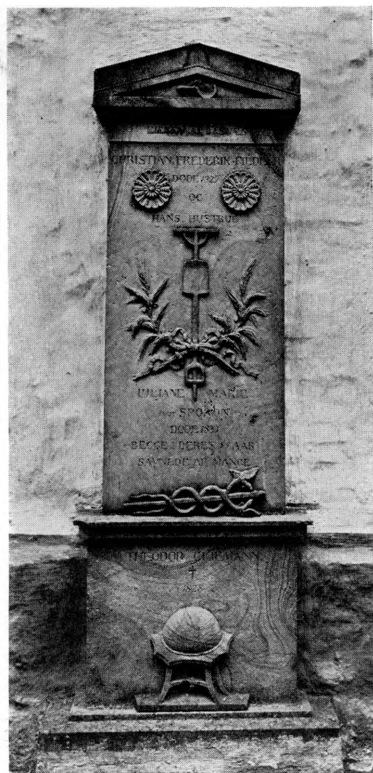
Anno 1721.

Gammel *Klokkestol*, af Eg, til to Klokker.

GRAVMINDER

Epitaf. 1600. Hans Krafse til Egholm [død 1585] med Hustru Kirsten Holck [død 1599] og Datter Margrethe [død 1614]. Jonisk Portalamme af Eg, afsluttet med Trekantgavl, omslutter et firkantet Maleri, paa Træ, 82 × 63 cm, forestillende Kristi Opstandelse; til Siderne i Forgrunden knæler Mand og Hustru og Datter. I Topstykket er malet Krafses og Billes Vaaben. De brogede Farver skyldes en Istandsættelse 1844 (Indskrift i Topfrisen). 1755 stod foroven: Denne Tavle lod Fru Hilleborg Bille, sal. Ejler Krauses, bekoste over hendes kære Søn Hans Krause 1600; forneden var en delvis ulæselig Indskrift, ifølge hvilken Hans Krause til Egholm, gift med Kirsten [Hans] Holcks Datter til Barvedschouf [Barritskov] laa begravet herunder. Tavlen hang 1755 »neden for Koret« (sml. Fig. 3); nu paa Korets Nordvæg¹⁴.

Gravsten. 1) Hans Krafse til Basnæs, død 1530, og Hustru Lene Hack (Fig. 14). Under to Bueslag med gotisk Greneværk staar Ægteparret, han i Rustning, hun i Enkedragt; forneden deres fædrene og mødrene Vaaben: Krafse — Hack, Lunge — Present. Hjørnecirkler med Evangelisttegn. Randskrift med Minuskler: »M d t(er)de(n)o Dei c(ur)re(n)te c(u)m an(n)o, dor-(m)it(a)t hi(c) mil(e)s de Batznes K(ra)fse Joh(ann)es, reg(n)i se(na)tt(us) st(re)nu(us) co(n)silio rat(us), (Christi) sac(ra) dies corp(or)is e(s)t s(ib)i q(u)ies, i(n)clit(a) c(u)m Lena g(e)n(er)osa sti(r)ppe se(re)na, Hack Eyle(r)i nata q(u)ie-

V. H. 1931

Fig. 13. Tjæreby. Gravminde, af H. E. Freund, 1838 (S. 935).

V. H. 1932

Fig. 14. Tjæreby. Gravsten over Hans Krafse, død 1530, og Hustru (S. 933).

V. H. 1931

Fig. 15. Tjæreby. Gravsten over Sognepræst Jørgen Hansen, død 1648 (S. 934).

sc(at) pace b(ea)ta« (»I det Herrens Aar 1530 dør denne Ridder Hans Krafse til Basnæs, anset for dygtig i Rigens Raad. Kristi hellige Dag er hans Legemes Hvile. Maatte han med den herlige Lene, ædel ved ophøjet Byrd, Ejler Hacks Datter, hvile i lykkelig Fred«). Hans Krafse døde Kristi Legemsfest den 16. Juni 1530. Indskriften danner seks leoninske Heksametre. Gotlandsk Kalksten, 202 × 129 cm. Oprindeligt i Korgulvet (1755, 1832); nu i Korets Sydveg.

2) Sognepræst Jens Eggertsen (Joannes Egerinus) med Hustru Edel Eriksdatter (Ediila Eriki f.) og fire Børn; det femte og overlevende Barn, en Datter, var gift med en hæderlig Mand; Præsten døde i Juni 1607, Hustruen den 25. Sept. 1624 i hendes 64. Aar. Indskrift paa Latin, med Reliefversaler, i Kartouche forneden; foroven under et profileret Bueslag et Relief af Kristi Opstandelse, i Forgrunden knæler Mand, to Dreng og Hustru, og ved Siden af hende ligger to Spædbørn. Hjørnecirkler med Evangelisterne og deres Tegn; dansk religiøs Randskrift (Esa. 26); forneden to Skjolde, det ene med Kors-Lam, det andet med Cirkelkors. Rødbrun Kalksten, 202 × 115 cm. I Vaabenhuset, paa Nordvæggen.

3) Sognepræst Jørgen Hansen, død i sit Embedes 42. Aar, Alders 75. Aar, 25. Marts 1648 (Fig. 15). Indskrift, paa Latin, med fordybede Versaler, i ottekantet Ramme, flankeret af Moses og Johannes Døberen; Hjørnecirkler med

Evangelisttegn; mellem de øvre et Krucifiks, mellem de nedre en Indskrift-Oval med Navnene: »H. Jørgen Hansen, Elizabeth Lauritz Datter«. Graa, ølandsk Kalksten, 217 × 157 cm. Nu i Taarnrummet, paa Syd væggen.

Gravstenene blev optaget af Gulvet og opstillet 1841—43 (Kaldsbog).

Aaben Begravelse under Koret, hvori (1755) foruden Hans Krafse (sml. Gravsten Nr. 1) stod »mange andre Kister, men uden Indskrifter«.

Aaben Begravelse i Nordkapellet, indrettet af Kirkens Ejer, Generallojtnant Lorents de Boysset og Hustru Margrethe Elisabeth Stuart; deres Navne, Vaaben og Aarstallet 1723 stod paa Indgangen. Foruden Ægteparret var her (1755) begravet: Sønnen Oberstløjtnant Chr. Fred. de Boysset og en Del af hans Børn samt Oberstløjtnant ved Garden til Hest Castonier, »død paa Basnæs for omtrent 20 Aar siden«, [Falk Daniel Castonier, begravet 8. Sept. 1732]¹⁵.

Kapellet blev 1849 indrettet paany af Kirkeejeren J. B. Scavenius. Her staar nu en *Sandstenskiste*: Jacob Brønnum Scavenius, Hofjærgermester, født 15. Okt. 1811, død 6. Aug. 1850, samt tre Barnekister af Eg.

Kisteplade over Axel Arenfeldt til Basnæs, kgl. Maj. Befalingsmand paa Stiernholm, Søn af Hans Arenfeldt og Anne Marsvin, født paa Rugard 26. Nov. 1590, død paa Basnæs 4. Okt. 1647, 57 Aar 10 Maaneder 8 Dage gammel. Oval Messingplade i gennembrudt Ramme med Figurer: Engle, Kvinde mellem to Dødningehoveder, Lam med Fane. Paa Korets Nordvæg.

Kirkegaardsmonument (Fig. 15). Christian Frederik Fiedler, Ejer af Basnæs, død 1829, og Hustru Juliane Marie Sporon, død 1837, »begge i deres 55. Aar«. Sandstens Stele med Relieffer: Segl, Rive, Spade og Merkurstav; paa Fodstykket en Globus og Navnet: Theodor Gliemann, død 1828. Arbejde af H. E. Freund¹⁶.

BASNÆS †KAPEL

TJÆREBY SOGN. VESTER FLAKKEBJERG HERRED

Den nuværende Hovedbygning paa Basnæs er fra 1846, men indeholder Rester af den Renaissance-Hovedgaard, som Axel Arenfeldt opførte 1629—33. Han lod her indrette et Kapel¹. Langebek siger (1746)², at Værelserne paa Gaarden var meget øde og ingen af dem holdt vedlige undtagen et lille Kapel eller Kirke, som var meget net og nydeligt; Væggene i Kirken var smukt gipsede med bibelske Historier. Præsteindberetningen 1755 meddeler, at Altertavlen bar Admiral Christian Bjelkes og Hustru Vibeke Juuls Navne og Aarstallet 1692, samt at der i de sidste nitten Aar ikke havde været holdt ordentlig og bestandig Gudstjeneste i Kapellet.

KILDER OG HENVISNINGER

Præsteindberetninger 1755 (NM), 1759 (LA), 1809 (NM). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler 1884, C. M. Smidt og Hugo Matthiessen 1913. Revideret af P. N. og V. H. 1931. — Høyens Notebog XII, 1832. S. 1, 30 (NM). — Opmaalinger af A. Winstrup 1840 (Planer, Snit, Façader) findes nu i Menighedsraadets Arkiv, tidligere paa Basnæs.

¹ S. R. D. IV, 343. — Roskildebispen restituerede 1284 (S. R. D. IV, 387) Klosteret Tjæreby Kirke, som Kongen havde skænket Klosteret Jus patronatus til. 1293 gav Grev Henrik af Gleichen Klosteret sin Jus patronatus (S. R. D. IV, 388). ² S. R. D. IV, 354, 387. ³ S. R. D. IV, 395, 388. ⁴ S. R. D. VII, 118. ⁵ Kronens Skøder I, 440. ⁶ Farvelagte Tegninger af S. Abildgaard 1756 (NM). ⁷ Indberetning af Poul Nørlund 1925 (NM). — I Høyens Notebog XII (1832) S. 30 er under Tjæreby gjort følgende, senere Tilføjelse: »14. Sept. 65 i Odense. I Winstrups Mapper en indre Prospect af Tjæreby Kirke med Malerier paa Hvælvingen I den Kappe lige for Beskueren Treenigheden med den Korsfæstede men som det synes i Forening med Dommedag; Helvedsuhvrets Svælg er tilhøjre. Chorbuens Underflade: smukt anordnet Udmaling med Figurer i tilspidsede Ovaler? forbundne med Løvværk«. ⁸ Beckett: Altartavler. 1895. S. 77 ff.; Danmarks Kunst II, 176. — Danmarks Kirker. Præstø Amt. S. 1073. ⁹ Høyen (1832) nævner ogsaa, at der i Fodstykket var 15 Helgener. ¹⁰ Indberetning af C. A. Jensen og Kunstmaler Erik Bayer. ¹¹ Langebek omtaler 1746 (Kirkehist. Saml. 4. R. IV, 44) ogsaa S. Nikolai-Figuren. ¹² H. Kjellin: Ornerade mässingsfat (Rydbeck och Wrangel:

Äldre kyrklig konst i Skåne. 1921. S. 218). ¹³ Høyen siger (1832), at Gavlene fandtes i Sakristiet. ¹⁴ Lund: Danske malede Portrætter. IX, 126. ¹⁵ Hirsch: Danske og norske Officerer 1648—1814 (Haandskrift paa Kgl. Bibliotheks Læsesal); Tjæreby Kirke-

bog (LA). ¹⁶ Th. Oppermann: H. E. Freund. 1916. S. 167.

Basnæs fKapel. ¹ Danske Samlinger. 2. R. V, 74. ² Kirkehist. Saml. 4. R. IV. 46.

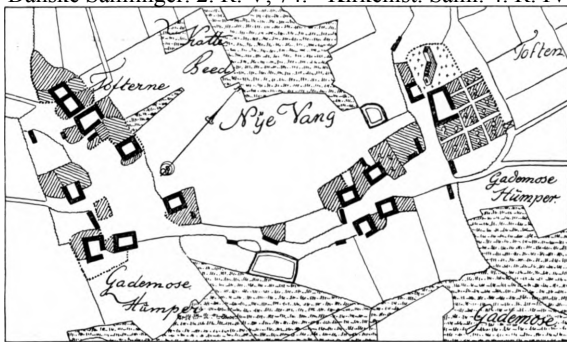

Fig. 16. Tjæreby 1798 (1805).